

S:t Johannes församling i Stockholm

Diarienummer: KS 2022-1745

Svar

Hemställan från S:t Johannes församling i Stockholm

Angående församlingens hemställan 18 februari 2022 om omedelbart stöd och hjälp från kyrkostyrelsen med att omgående lösa finansieringen av renoveringen av S:t Johannes kyrka. På generalsekreterarens begäran har Stockholms stift 25 april 2022 beslutat att avge ett yttrande i ärendet. Kyrkostyrelsens arbetsutskott har diskuterat församlingens hemställan och stiftets yttrande vid sammanträdet 28 april 2022 och beslutat att uppdra till generalsekreteraren att besvara församlingens skrivelse.

För att trygga den lokala och regionala självstyrelsen inom Svenska kyrkan ger 6 § lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan och 10 kap. 1 § kyrkoordningen uttryck för en subsidiaritetsprincip, dvs. att beslut inte ska fattas på en högre nivå än nödvändigt. Enligt dessa bestämmelser får inte kyrkomötet besluta om sådana enskilda frågor som det är en församlings eller ett stifts uppgift att besluta i. Inte heller kyrkostyrelsen har någon sådan rätt.

För att en församling ska kunna utföra sin grundläggande uppgift enligt 2 kap. 1 § kyrkoordningen krävs resurser i form av fastigheter, inventarier och personal. Ansvaret är en konsekvens av den grundläggande uppgiften och även om detta är en självklarhet har en bestämmelse om församlingens skyldigheter i detta avseende tagits in i 2 kap. 1 § fjärde stycket kyrkoordningen: "Församlingen ska anställa och avlöna den personal samt anskaffa och underhålla den egendom som behövs för församlingens verksamhet".

Att underhåll av kyrkobyggnader är en församlingsangelägenhet framgick redan av 11 kap. 4 § kyrkolagen (1992:300) och av förarbetena till relationsändringen mellan Svenska kyrkan och staten framgår att Svenska kyrkan genom sina församlingar och samfälligheter även i framtiden bör ha ansvaret för kyrkobyggnadernas vård och förvaltning (prop. 1995/96:80 s. 46). Den omständigheten att Svenska kyrkan erhåller en viss ersättning från staten för kulturhistoriskt motiverade kostnader i samband med vård och underhåll av de kyrkliga kulturminnena förändrar inte detta.

En självklar uppgift för ett stift är att ha tillsyn över verksamheten i stiftets församlingar och pastorat (6 kap. 4 § och 57 kap. 1 § kyrkoordningen). I tillsynen ingår bland annat råd, stöd och hjälp i förvaltningsfrågor, till exempel i fråga om kyrkoordningens bestämmelser om mål för den ekonomiska förvaltningen (47 kap. 1 §), målsatt kapital (47 kap. 5 §) och lokalförsörjningsplaner (47 kap. 12 §).

Av handlingarna i ärendet framgår att Stockholms stift har en pågående förvaltningstillsyn gällande S:t Johannes församling och att tillsynen bland annat rör församlingens ekonomiska förhållanden och situationen med S:t Johannes kyrka. Mot bakgrund av församlingens självklara ansvar för att underhålla sina kyrkobyggnader och stiftets pågående förvaltningstillsyn, finns formellt hinder för

kyrkostyrelsen att fatta beslut i fråga om stöd till S:t Johannes församling och restaureringen av S:t Johannes kyrka.

Oaktat detta formella hinder kan konstateras att kyrkostyrelsen inte heller har reella möjligheter att faktiskt bistå församlingen med den mycket stora summa, 255 miljoner kronor, som hemställan gäller.

Enligt 4 kap. 16 § kulturmiljölagen (1988:950) har Svenska kyrkan rätt till viss ersättning av staten för kulturhistoriskt motiverade kostnader i samband med vård och underhåll av de kyrkliga kulturminnena. Denna kyrkoantikvariska ersättning uppgår årligen till 460 miljoner kronor och den fördelas inom Svenska kyrkan efter ansökningar från församlingar och stift och i enlighet med fastställda villkor från juni 2019. Svenska kyrkan äger och förvaltar ca 3 400 kyrkor, varav 2 950 är skyddade med tillståndsplikt enligt 4 kap. 3 § kulturmiljölagen och kan därmed uppbära kyrkoantikvarisk ersättning för kulturhistoriskt motiverade kostnader i samband med vård och underhåll. Enligt nu gällande fördelningsmodell tilldelas respektive stift årligen en på förhand känd andel av den kyrkoantikvariska ersättningen. Dessa stiftsramar är beräknade bland annat utifrån antalet kyrkobyggnader med tillståndsplikt samt deras storlek.

Församlingens hemställan avser stöd för att finansiera åtgärder till en summa av 255 miljoner kronor på en av församlingens kyrkobyggnader. Det säger sig självt att det inte är möjligt för Svenska kyrkan att använda mer än hälften av ett års kyrkoantikvarisk ersättning till en enda kyrkobyggnad.

Kyrkostyrelsen fastställer sin årsbudget utifrån de anslag och ramar som kyrkomötet ger, utifrån en beslutad verksamhetsplan. Inom denna finns endast begränsade möjligheter att omfördela medel. Detta innebär att kyrkostyrelsen inte förfogar över 250 miljoner kronor som skulle kunna användas för att restaurera S:t Johannes kyrka.

Lösningen på frågan om hur restaureringen av S:t Johannes kyrka ska finansieras är alltså inte ett ekonomiskt stöd från Svenska kyrkans nationella nivå. Församlingen behöver i stället utnyttja möjligheten till råd, stöd och hjälp i förvaltningsfrågor från stiftet.

Uppsala 30 maj 2022

Helén Ottosson Lovén
Generalsekreterare

Patrik Lidin
Expeditionschef